

ВИСТАВОЧНА ХУДОЖНЯ ПАНОРАМА 2014 РОКУ

*(оглядова довідка за матеріалами преси,
неопублікованими документами та Інтернету)*

Українське образотворче мистецтво завжди відіграло значну роль у культурно-мистецькому та духовному житті нашої країни. І сьогодні ця роль тільки збільшується, бо, як підкреслюють у пресі, час нині такий тривожний, що чи не єдиною віддушиною є короткі зустрічі з мистецтвом [1].

Вагомими культурними подіями року були великі міжнародні та всеукраїнські виставки на теренах нашої держави. 2014 рік пройшов під знаком 200-річчя від дня народження Т. Шевченка. Тож, зрозуміло, значну кількість мистецьких подій було пов'язано з ім'ям Тараса Григоровича.

Так, у Черкаському обласному художньому музеї Міністерством культури України разом з Національною спілкою художників України було організовано традиційний Всеукраїнський культурно-мистецький проект „Мальовнича Україна” у рамках Міжнародного літературно-мистецького свята „В сім'ї вольній, новій”. В експозиції „Мальовничої України” було близько 300 творів живопису та графіки, які висвітлювали творчість митців, котрі йдуть шляхом пошуків через національне до світового мистецтва, осмислюючи надбання національної культури, знаходять сучасні композиційні та колористичні вирішення. Окремим розділом було представлено твори художників-лауреатів Національної премії України імені Тараса Шевченка. В розділі ретроспекції – твори провідних українських художників, створені протягом років Незалежності. Мистецтвознавці підкреслювали, що тематичне наповнення акції за своїм змістом та художнім спрямуванням продовжувало мистецькі принципи та традиції, закладені Т. Шевченком у „Живописной Украине” [2, 3].

200-річчю від дня народження Т. Шевченка було присвячено й VI Всеукраїнську художню виставку „Україна від Трипілля до сьогодні в образах сучасних художників”, організовану Національною спілкою художників України та розгорнуту у виставкових залах Центрального будинку художника. Кожного разу відкриття цього, вже традиційного проекту стає подією культурно-

мистецького життя. На виставці було представлено унікальні за своєю художньою значущістю твори майже з усіх обласних організацій НСХУ. Куратор проекту художник О. Мельник розповів, що з великої кількості надісланих робіт залишили 196 творів, які відповідають заданій темі.

Окрасою центральної зали був банер мозаїчного панно „Світло з п'тьми” М. Стороженка із зображенням узагальненого образу пророка українського народу. Виставку також прикрашали твори В. Забашти „Заповіт”, В. Кушніра „Скерцо”, банер із керамічного панно „Місто на семи горбах” Г. Севрук, триптих В. Баринової-Кулеби „Нічого кращого немає...”, триптих В. Федька „Український театр”, М. Кузіва „Пісня про волю”, О. Івахненка „Одвічна”, В. Ковтуна „Свято”, Ф. Гуменюка „Гайдамаки”, П. Мороза „Перемога скіфів над персами”, твір Г. Ягодкіна із циклу ілюстрацій „До святоруських вед” та ін. Тут також можна було побачити найкращі дипломні роботи випускників і студентів Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури.

Розмаїття творчих підходів показувало, як кожне покоління українців по-новому, самобутньо відкриває Т. Шевченка та вітчизняну й світову історію. А отже, через художні образи пізнає внутрішній світ сучасників, їхнє ставлення до історичних подій.

Мистецтвознавці відзначали, що експозиція була вдало продумана, з чітко розставленими тематично-стильовими акцентами. У цілому виставка демонструвала європейський рівень робіт (це було видно завдяки високій естетиці малюнка, вишуканій живописній палітрі, глибоким художнім образам), розкривала філософські роздуми над споконвічними цінностями. Вона була сповнена динаміки, життєдайної краси і засвідчила, що елементи Трипільської культури стали невід'ємною частиною сучасної української культури, її оберегом.

Як і попередні, виставка викликала живий інтерес, мала свого вдячного глядача та відповідну позитивну реакцію в ЗМІ. Масштабна виставка дала змогу мистецтвознавцям згадати, що поняття ідеї чи ідеалу в образотворчості завжди надихало митців. А національна ідея для виставок „Україна від Трипілля до сьогодні в образах сучасних художників” є тим підґрунтям, завдяки якому вони набули сьогодні особливого значення у мистецькому житті. Мистецтвознавці сподіваються, що такими вони будуть й надалі. Звісно за умови, що їх засновники пропонуватимуть концептуальні підходи до вирішення тих чи інших творчих завдань [4, 5].

Взагалі, великі міжнародні та всеукраїнські виставки традиційно викликали найбільшу увагу мистецтвознавців та глядачів. І це логічно, бо саме такі масштабні заходи окреслюють загальні тенденції розвитку української графіки, скульптури, живопису, текстилю тощо; дають уявлення про регіональні особливості українських мистецьких шкіл.

У 2014 році справжнім лідером по організації та проведенню подібних виставок був саме Центральний будинок художника.

Так, сто п'ятдесят авторів із усієї України брали участь у VI Всеукраїнській трієнале „Скульптура – 2014”, яку організувала Національна спілка художників України. Митці представили кращі зразки скульптури, здебільшого станкової, останніх трьох років. Тож, кияни та гості столиці мали змогу побачити, як нині розвивається сучасна українська пластика. Свої роботи представили як знані майстри, так і молоді автори.

На мистецтвознавців трієнале справило доволі позитивне враження. Кардинально нових тенденцій виставка не показала, але те, що було подано, виконано з добрим смаком та розумінням форми й матеріалу. У порівнянні з минулим трієнале відсоток таких творів значно збільшився. Головний настрій експозиції створювали твори київських та харківських скульпторів. Між ними й точилося боротьба за призові місця. У підсумку, журі присудило першу премію К. Синицькому з серією „Головоногі” (Київ), а харків'янин В. Пирогов за твір „Життя прожити – не поле перейти” здобув другу премію.

Взагалі, у першу чергу привертала увагу більш монументальні твори, які добре читалися у просторі, в той час як інші станкові твори, хоч і не поступалися майстерністю та цікавими пластичними знахідками, все ж відійшли на другий план.

Також справжній інтерес мистецтвознавців викликали роботи молодих скульпторів. Саме роботи творчої молоді засвідчили, що у сучасному скульптурному процесі відбуваються важливі зміни. Скульптура знову стала затребуваним видом мистецтва, до якого залучаються як численні професіонали, так і самодіяльні майстри. Її починають використовувати для створення рекламних об'єктів, вона дедалі частіше зустрічається на вулицях міст, у громадських та приватних інтер'єрах, у розважальних центрах, при вході до кафе і ресторанів, проте виконується часто з нетривких матеріалів і не розрахована на вічність. В умовах масового тиражування форм, образів, об'єктів якість художньої продукції стає досить низькою. Скульптура починає нібито загравати з пересіченим глядачем, будь якими засобами неодмінно намагаючись сподобатись і хоч на короткий час затриматися у пам'яті. Саме тому робота професіонала потребує розширення творчого діапазону, використання нових технологій і матеріалів.

Мистецтвознавці наголошували, що на відміну від комерційного скульптурного салону, трієнале має бути престижним острівцем високої мистецької якості, потрапити на який можуть лише добрі професійні скульптури. А вирішальним для цього має бути фаховий підбір, завдяки якому створювалася б конкуренція серед кращих. Тож, трієнале має перетворитися на певний вагомий вказівник якості, тенденцій, настроїв у скульптурі та демонструвати найсучасніші досягнення. Трієнале 2014 року саме і зробило крок у цьому напрямку [6].

VII Всеукраїнська виставка-конкурс ім. Г. Якутовича продемонструвала об'єднання вражаючих за різноманітністю і художніми перевагами професійних творів художників різних поколінь. До уваги глядача було запропоновано понад двісті творів, які зайняли усі чотири виставкові зали Центрального буди-

нку художника. Захід продемонстрував різноманітність творчих особистостей, широту й глибину зацікавлень у сьогоденні. Виставка виявила якісні зміни, які відбулися протягом останніх років. В експонованих творах українські художники з усіх областей України показали широкий спектр пошуків, переплетіння багатьох тенденцій, багатобарвність і складність руху різноманітних напрямів, а це є свідченням динамічного розвитку графічного мистецтва в сучасному культурному процесі.

Значне місце на виставці зайняли наповнені громадянським звучанням твори, присвячені політичним подіям сучасності, ліричні пейзажі та психологічні портрети. Художники М. Компанець, В. Мітченко, А. Чебикін, В. Черватюк, Б. Тулін знайшли вдалі рішення в образно-метафоричному осмисленні своїх творів. Також мистецтвознавці відзначили помітне зростання майстерності випускників і студентів Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. Молоді графіки відіграють важливу роль у розповсюдженні художніх ідей свого часу, чутливо вловлюють та зводять у єдність пластичні відкриття в кожному талановитому графічному аркуші – рисунку, офорті, гравюрі. Вдалими динамічними виявилися роботи Н. Ганіної, С. Дзюблук, Ю. Коломоєць, А. Насирової, І. Михайлова, А. Сіренко. Показово, що у творчості молодих скульпторів було відчутно вплив провідних вітчизняних художників. Водночас, критики засвідчили, що сьогодні у графічному мистецтві домінує нова образотворча побудова, мета якої – аналізувати, розділяти, деталізувати. Саме цей шлях має стати основою для подальших мистецьких рішень та розширити простір творчих завдань [7].

Національна спілка художників України, Дирекція виставок НСХУ, Міністерство культури України, секція декоративно-ужиткового мистецтва Київської організації НСХУ провели у Центральному будинку художника ІV Всеукраїнське трієнале текстилю, головною метою якої було поширення „експансії” арт-текстилю у сучасному мистецькому просторі. Експозиція вражала глядача мистецькою фантазією, свободою пластичного мислення і, загалом, реалізацією творчих мрій художників з усіх обласних відділень НСХУ. Дуже послідовно упродовж попередніх трьох років готувалися вони до цієї акції, знакової для майстрів професійного декоративного мистецтва. Широкий діапазон різнопланових робіт ІV Всеукраїнського трієнале текстилю – ткацтво, голкова техніка, живопис на тканині, інсталяція тощо – охоплював різні напрями сучасного художнього текстилю – від творів „чистого мистецтва”, які стверджували ідею абсолютної самоцінності та самодостатності художньої творчості, й до творів ужиткових, необхідних для естетичної організації інтер’єру. Виставка підтвердила, що завдяки своєму пошуковому характерові художній текстиль сьогодні залишається серед лідерів у різних видах професійного декоративного мистецтва. Крім того, він є нині одним із визначальних чинників виявлення найсучасніших тенденцій у візуальному мистецтві України, оскільки представники цього напрямку уважно стежать за змінами в житті суспільства. Також трієнале по-

казало, що новий етап розвитку художнього текстилю в Україні початку ХХІ ст. передбачає суттєве розширення кордонів цього різновиду мистецтва. Тож виставка мала на меті донести до глядача феномен багатогранного образно і пластично виразного українського мистецтва художнього текстилю, що розвивається з усіма ознаками національної культури, проте у відповідності до тенденцій візуального мистецтва сучасної Європи [8].

„Надія” – таку назву мала Всеукраїнська виставка у Центральному будинку художника, присвячена Міжнародному дню миру. Назву мистецькій акції дала робота її куратора, художника О. Мельника. Всеукраїнська виставка ідейно перегукувалася з його давнішою – персональною, проте особливість часу наклала свій відбиток на тематичне й жанрове її розмаїття. Художник зазначив, що до цієї теми повертається протягом усього життя. В експозиції було представлено понад триста творів живопису, скульптури, графіки, плаката, декоративно-прикладного мистецтва, наданих авторами з різних регіонів країни. Роботи різнилися тематично і за стилем, вони створені в різні періоди української історії, але об’єднала їх спільна антивоєнна ідея, що знайшла своє відображення, зокрема, у зверненні до козацької тематики (О. Івахненко „Побраталися”), релігійних рефлексіях (скульптура М. Білика „Переможець”, олійні зображення на склі Г. Черниш „Свята Параскева”, „Свята Варвара”). Відвідувачі також мали змогу побачити полотна, написані в 1960-ті (В. Барінова-Кулеба „Мати”), які, порушуючи тему повоєнного горя, відновили сьогодні свою важливість та актуальність. Багато з представлених робіт було створено під впливом Майдану та подій у Криму та сході України (Н. Мелесь „Той, що прийшов з мечем”, Б. Ткачик „Колесо української історії”, Л. Сотник „Захисник”). За словами мистецтвознавця Д. Степовика, в експозиції дуже тонко і глибоко було поєднано традиції українського мистецтва, зокрема, народного – козаки Мамаї, народна картина й ікона – і професійного – колажі й плакати. Молоді художники теж відгукнулися на ініціативу мистецького проекту й запропонували своє бачення української сучасності. Плакати, присвячені інформаційній війні, колажі, календарі з фотографіями подій Майдану (М. Плужко „Один за всіх”), різнопланові полотна (А. Мельник „Крила”, К. Ганейчук „Я – Майдан”) показали, наскільки глибокою є мистецька небайдужість до сучасних українських подій. „Такі виставки, – підкреслив художник М. Стороженко, – засвідчують наявність традиції, історичної тяглості й матриці українського мистецтва, в центрі якої лишається людина, що змінюється під впливом сучасної цивілізації” [9].

У Центральному будинку художника проходила і ювілейна виставка, присвячена 45-річчю заснування Київської організації Національної спілки художників України. В експозиції можна було побачити роботи понад 300 авторів у різних жанрах образотворчого мистецтва. Також близько 50-ти робіт було взято з фондів Спілки. Творчість учасників виставки продемонструвала неперервність і, водночас, переосмислення існуючих мистецьких традицій. Тематика експозиції, як у більшості колективних виставок у Будинку художника, була

неоднорідною, але тим і цікавою: вона репрезентувала різні теми, що хвилюють митців. Це всі сфери та прояви життя людини, її місце у сучасному світі, духовність. Не обминули увагою майстри і події на Майдані.

Серед відомих майстрів пензля, картини яких можна було побачити у виставковому залі, – М. Приймаченко, М. Глущенко, Т. Яблонська, В. Касіян, В. Виронова-Готьє, В. Зарецький, Т. Голембієвська та інші. Порадували відвідувачів і гобелени Л. Жоголь, графіка М. Кочубея, кераміка Н. Ісупової та багато інших витворів у різних жанрах образотворчого мистецтва [10].

Звісно, 2014 року масштабні виставки розгорталися й на інших виставкових майданчиках столиці.

До Дня незалежності Національний культурно-мистецький та музейний комплекс „Мистецький арсенал” презентував великий мистецький і соціально-благодійний проект – виставку „Український ландшафт. По той бік відчаю”, яка складалася з трьох окремих експозицій. Перша з них – „Український пейзаж”, що представляла добірку з 300 робіт понад 100 художників з усієї країни. „Особливість цього проекту в тому, що ми були відкриті до пропозицій і намагалися відійти від переліку імен художників, яких всі знають і всюди запрошують, – зазначив куратор виставки Є. Карась. – Ми вирішили дослідити цю тему в максимально широкому сенсі. Тому тут представлені живопис, графіка, інсталяція і трохи – скульптура (адже передати пейзаж в скульптурі дуже складно). Це наймасштабніша пейзажна виставка за історію України”. За словами куратора проекту, дуже важливо, коли культура допомагає організувати систему цінностей, візуалізує українську ідентичність. Пейзаж прибирає конфлікт теми, залишаючи лише метафізику живопису. Втім, окрім завдання ідентичності, проект показав й амплітуду художньої різноманітності – від традиційного живопису до поп-арту, імпресіонізму тощо.

Ще однією складовою заходу став арт-проект журналу „Фокус” „Батьківщина”. Династії українських художників і скульпторів різних поколінь представляють свої роздуми з чи не найактуальнішої для кожного нині теми батьківщини. Це понад 40 робіт 34 митців, серед яких О. Тістол, А. Криволап, І. Гусєв, І. Семесюк, А. Зелінський та інші.

Третю частину виставки – фотопроєкт О. Чекменьова „Справжня свобода починається по той бік відчаю”, було присвячено АТО. Він звертався до глядача через портрети мешканців звільнених міст і поранених солдатів. Спочатку фотожурналіст, який сам родом з Луганська, задокументував історії жителів звільненого Слов'янська (близько 20 світлин), трохи згодом — портрети поранених, які перебували на лікуванні у Київському військовому госпіталі (понад 20 фото). За словами автора, метою фотопроєкту було показати, що війна – не статистика, не стрічка новин, а історії конкретних людей. Це та нова історія, яка пишеться прямо сьогодні. Біля кожної фотографії було вивішено номери банківських рахунків, куди можна переказати кошти для підтримки постраждалих [11].

2014 року у світі відзначалося 450-річчя від дня народження В. Шекспіра. І саме на його честь у Національному культурно-мистецькому та музейному комплексі „Мистецький Арсенал” розгорнули виставку сучасного мистецтва „The Show Within The Show”, де було представлено роботи більш 40 сучасних українських художників. Експозиція складалася із двох частин. Перша мала назву „Перевтілення” і презентувала зовсім нові роботи молодих митців, які творять під псевдонімами. Це „Йод група”, Гамлет, В. Мамишев-Монро, Міхалич, Француза Оз, Apl315, Ілля Psyfox. Друга частина експозиції – „Театр історій”, за задумом організаторів, викликала асоціації із шекспірівськими історичними хроніками. Тут було виставлено художні та мультимедійні роботи таких авторів, як О. Бабак, М. Вайда, О. Чепелик, В. Костирко, І. Гусев, О.Ройтбурд, Б. Перевертун, Т. Сільваши, І. Чічкан, В. Сидоренко, А. Савадов, З. Орлова та ін. Їх роботи, датовані різними роками, були обрані так, щоб передати атмосферу шекспірівських творів.

Куратор заходу С. Савчук розповіла про те, як були відібрані роботи художників: „Для першої частини експозиції ми звернулись до художників, які не підписуються своїм іменем, і вони вислали нам роботи, які, до речі, ще ніде не виставлялись. Роботи другої частини експозиції були зроблені давно, але ми ретельно відбирали ті, які хоч якось переплітаються з шекспірівською темою”.

Хоч експозиція і присвячена Шекспірові та його творам, проте організатори підкреслювали, що не треба в усіх роботах шукати драматурга. „Ця виставка натхненна Шекспіром, але вона не демонструє прямих цитат, образів автора, вона проявляє класичні сюжети та драму в сучасних візуальних кодах, що апелюють до актуального контенту нашого часу з усіма його тривогами і надіями”, – наголосила генеральний директор „Мистецького Арсеналу” Н. Заболотна [12].

У Мистецькому Арсеналі відбувався і ІХ Форум сучасного мистецтва ART-KYIV Contemporary. Обравши формат актуального проектного висловлювання, ART-KYIV Contemporary 2014 пропонував простір для відкритої художньої комунікації, живої дискусії щодо гострих проблем сьогодення із залученням відомих активних інституцій, кураторів, знаних та молодих митців. ART-KYIV Contemporary 2014 представляв численні проекти, що резонували із викликами часу. Вони готувалися як самодостатні, цілісні та розгорнуті експозиції, з великою медійною градацією. Окрім традиційного живопису та графіки експонувалися фото та мультимедіа проекти, що створювали об’єктивну та актуальну картину сучасної візуальної практики з широким регістром – від концептуалізму до наїву [13, 14].

Виставку монументалістів Національної спілки художників України було розгорнуто з 3-х залах, що на 2-х поверхах столичної галереї „М-17”. Монументалісти запропонували твори у різних напрямках та жанрах, виконані з різних матеріалів та неоднозначні за майстерністю. Картини у помпезних рамах сусідили з полотнами, які ще чекають рамки від майбутнього господаря.

На виставці було широко представлено ручне ткацтво: гобелени, килими, панно. У роботах домінували у певних дозах декоративність і сюрреалізм. Загалом на виставці було чимало янголів у більш традиційному уявленні. Достатньо було і портретів історичних персон у різних техніках. Тут і вітраж з Богданом Хмельницьким, і мозаїка з Ярославом Мудрим і козаком Мамаєм, фотографії пам'ятників Аскольдові й Діру скульптора В. Прядка, які планують встановити на одній із площ столиці. Як противага помпезності сприймалася стримана в колористиці й своєрідна у трактуванні міфу робота В. Ісупова „Викрадення Європи”. Барви внутрішнього світу показала Т. Кравченко в „Елегії”. Незвичною колажною технікою з використанням твердих матеріалів та поетичних рядків виокремлювався триптих А. Корольова і Л. Лисенко. Естетично-світоглядною кульмінацією виставки стали квадрати О. Дубовика. Його полотна „Апокаліпсис” і „Апофеоз” сприймаються диптихом.

Виставка доволі неоднозначно була сприйнята мистецтвознавцями. У пресі зазначалося, що експозиція за повної відсутності концепції вражала всеїдністю. Також виставка продемонструвала, що ідеологічний чинник не зник, а став багатовекторним. У ньому домінують патріотичний і клерикальний впливи, які сприймаються серцем або шлунком митця.

А загалом було засвідчено тенденцію втрати митцями критеріїв відбору. Їхня експлуатація історичних міфів та персон без новітніх трактувань підкреслила енергетичну втому, яку розраджує певний професіоналізм. Деякі патріотичні й клерикальні картини, мабуть, прикрашатимуть стіни чиновників, байдужих до мистецтва. Такі твори не є знаковими, а лише слугують ознакою належності хазяїна до певної службової драбини [15].

Виставка робіт номінантів арт-премії для молодих митців Future Generation Art Prize – 2014 експонувалася у „ПінчукАртЦентрі”. 2014 року на конкурс було подано понад 5500 заявок зі 148 країн. Мистецтвознавці зазначали, що, незважаючи на явну дистанційованість не тільки від злободенних тем, а й від центрів світового контемпорарі арту, у частині „розважальності” Future Generation Art Prize – 2014 не розчаровував. На жаль, найбільш блідими видалися представлені тут роботи саме українських учасників – залиті кислотою урбаністичні пейзажі Ж. Кадирової „Досліди”, інсталяція М. Кадана „Запам'ятати момент, коли розповідь було перервано” з облізлими опудалом олениці а-ля шкільний зоокуток у Чорнобилі. Зате про більшість інших номінантів критики говорили із задоволенням [16].

В Інституті проблем сучасного мистецтва проходив великий колективний арт-проект „Теорія вірогідності” в рамках VII Всеукраїнської платформи „Новітні спрямування”. Понад 30 сучасних художників з Одеси, Харкова, Києва, Львова (серед яких А. Волокітін, О. Тістол, В. Цаголов, О. Ройтбурд, М. Вайда та ін.) представляли свої варіанти інтерпретації найсвіжіших подій сьогодення, спробували дослідити ті глибинні суспільні зміни, що відбуваються з нами тепер та визначатимуть наше майбутнє. Проект ставив питання, чому одна і та

сама інформація може викликати у людей настільки різні сприйняття реальності й думки і що ж таке, власне, реальність. Назва проекту „Теорія вірогідності” асоціюється з теорією відносності А. Ейнштейна, проте поняття „вірогідність” ближче до достовірності – того, що людина вважає безпомилковим в інформаційному просторі [17].

„Борітеся – поборете!” – таким закликком із поеми „Кавказ” Т. Шевченка назвали Всеукраїнську виставку робіт художників-сценографів, що проходила у тому ж Інституті проблем сучасного мистецтва. На вернісажі художники зустрічали відвідувачів прямо на вулиці, тримаючи у руках ловці вітру. Куратор експозиції, організатор її простору, головний художник Молодого театру та Центру ім. Л. Курбаса В. Карашевський запозичив ідею в аеропортів – коли сідає літак, уздовж лінії посадки розташовано повітряні ловці, які створюють більш комфортне приземлення. Чорно-білі ловці вітру прикрашали і виставку залу, а над ними розташовувалися поліетиленові чорно-білі сутності – все це нагадувало барикади Майдану. А сама виставка сконцентрувалася більше на побічній творчості, а не на власне сценографії. Найцікавішими були живописні роботи О. Луньова, І. Несміянова, А. Александровича-Дочевського, А. Духовичної та ін. Цікавими були й роботи наймолодших учасників виставки – студентів Національної академії образотворчих мистецтв. Один з них, В. Бевза представив відео-розробку п’єси „Патетична соната” М. Куліша, чим продемонстрував новий підхід у реалізації ідей художника. Водночас, у пресі з деяким здивуванням запитували, чому ж на виставці так мало макетів? Майстер-сценограф завжди створював повноцінні макети. Макет – це перша апробація рухів акторів у взаємозв’язку із деталями оформлення, у макеті можна намітити зони дії і мізансцени і таке інше. Так, сучасна технологія дозволяє робити це у комп’ютерному відеоформаті. То, невже функція театрального художника зводиться лише до живописних полотен на тему п’єс? Чи просто лінь повноцінно пройти етап від ескізу через макет до сценічного втілення? Живопис – цікава, але все таки побічна творчість художників театру. Тож, критики висловлювали побажання до кураторів заходу, зробити наступну виставку більш ближчою до власне сценографії [18].

У пресі підкреслювалося, що проведення масштабних міжнародних та всеукраїнських виставок сприяло розвитку сучасного образотворчого мистецтва, розкрило нові можливості перед багатьма авторами. Художники мали змогу познайомитися із сучасним надбанням інших митців, порівняти їх із своїм доробком. Ці виставки дозволили яскравіше виявити національні риси у творчості митців, побачити творення нових течій та напрямів, надати художникам упевненість у своїх можливостях.

Широкий розголос у пресі мали й вагомні персональні виставки. Так, у виставкових залах Національної академії мистецтв України у Києві працювала персональна виставка живописних творів народного художника України, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка, завідувача кафедри

монументального живопису Львівської національної академії мистецтв Л. Медвідя. Л. Медвідь – художник гострих інтелектуальних реакцій на життя, діагностик морально-етичного стану суспільства й мандрівник маршрутами розтрачених сьогодні вічних істин. Гуманістичні цінності для нього – не відсторонена категорія, а дієвий імператив, що консолідує його громадянські почуття й глибоко інтимні спостереження за природою людської психіки. Експонований цикл полотен „Ремінісценції” мистецтвознавці назвали вищою стадією узагальнень Л. Медвідя з філософської проблематики. Тематичну цілісність серії формували диптихи „Переможна хода цивілізації”, полотна „Баланс” (три композиції), „Вавилон”, „Рельєфна тінь”, „Зійди у Зелений Діл”, „Абсолютна рівновага”, „Miss-Step”. В експозиції виставки вони були підсилені двома новими диптихами – „Блудний син” і „Магдалина”. Композиційна цілісність експозиції знайшла підтримку у формально-пластичній мові й світлоколірній організації робіт. Художні засоби, що використовував майстер, давали змогу максимально наблизитися до самого нерва глобальної духовної драми Людства. Виставка у своїй смисловій конфігурації кореспондувала з контекстом суспільно-політичних подій в Україні, але її проблемне ядро перебувало на рівні ширших – культурно-цивілізаційних – узагальнень [19].

У Національному університеті імені Тараса Шевченка було розгорнуто виставку І. Марчука „Шевченкіана”. Це один з найдраматичніших циклів у творчому доробку художника, котрий цілком оригінально трактує хрестоматійні образи „Кобзаря”. Чи не єдиний раз у своїй творчості І. Марчук зображує жанрово-тематичні сюжети, багатопланові сцени, відтворює історичні події. З такою нещадністю й відвертістю жоден ілюстратор шевченкової поезії не передав уселенський сум скривджених людських доль („Титарівна”), проявів добра і зла („Сон”, „Ісайя. Глава 35”), вибухову пристрасть вивільненої свободи („Гайдамаки”, „Неофіти”). Характерно, що, будучи абсолютно самобутньою й модерною, творчість І. Марчука тонально і стилістично співзвучна художній спадщині Шевченка. Тож, мистецтвознавці підкреслювали, що виставка давала можливість прислухатися й придивитися до творчих діалогів крізь століття, котрі ввібрали вічність і віщують майбутнє [20].

Продовжували у минулому році свій діалог із сучасним мистецтвом і столичні музеї.

Свою експозицію у Національному музеї Тараса Шевченка М. Рибалко назвав „Кольори життя”. Це близько 100 живописних полотен, які різняться жанрами, тематикою та манерою виконання. У роботах сучасного українського художника-живописця вирує життя. Його картини нікого не залишають байдужим, а дають привід зупинитися, задуматися, почути світ і себе. На виставці було представлено полотна різних років творчості автора. Роботи різнилися жанрово, у кожній помітна своя ідея, однак їх об’єднував особливий стиль майстра, своєрідне бачення здавалося б щоденного й звичного. Вже перша, стартова робота виставки – „Вулиця Комінтерну”, розміщена в самому центрі зали ек-

спозиції, занурювала відвідувачів у світ яскравих барв художнього світу автора. Міські пейзажі М. Рибалка – переважно київські, бо це його рідне місто. Вокзал, вулиці Льва Толстого, Пушкінська, Ярославів Вал – місця, якими митець ходить із дитинства, які тепер втілилися у його полотнах. Ці пейзажі не урбаністичні, вони пропонували глядачеві змінити кут зору сприйняття буденних вулиць і будівель, додати кольору, виру емоцій, руху давно знайомим будівлям.

„Художник повинен говорити картинами, – вважає М. Рибалко. – У мене є роботи, створені хвилиною осмислення останніх подій у країні. Так, „Невизначеність” і „Вибір” – вони з тематики українського сьогодення. Для мене мистецтво завжди залишається поза часом, поза простором, хоча й існує в нашому часі” [21].

У Національному музеї Тараса Шевченка проходила і виставка картин вітчизняних авторів з різних куточків України. Організатори прагнули показати творчість різних часів, напрямів та підтримати єдність країни – звідси й назва, що стала вже слоганом, „Єдина Україна! Единая Украина!”. Виставка стала продовженням спільного проекту музею та видавництва „Софія-А” – „Наш час – наш простір”, започаткованого 2008 року. Його мета – познайомити з творчістю наших сучасників, які увійшли в історію українського мистецтва і відомі в світі, щоб переосмислити місце і роль української культури в контексті розвитку світового мистецтва.

Всі роботи, які займали зали першого поверху музею, було надано з колекції генерального директора видавництва М. Мельника, який збирає їх понад 10 років. Обираючи картини, колекціонер орієнтується на власний смак, тож і твори у добірці найрізноманітніші. Так само широкою була і географія художників – Одеса, Київ, Чернівці, Львів, Чернігів, Полтава, Ужгород, Вінниця, Донецьк. У кожного автора власний стиль, проте всі вони так чи інакше оспівують рідну країну. Митці змальовують українські краєвиди і архітектуру, українських мадонн та садки вишневі коло хати, міфологічні образи. Серед найвідоміших художників – М. Приймаченко, А. Антонюк, В. Гонтарів, М. Глущенко, П. Столяренко, М. Максименко, І. Марчук [22].

Доволі неоднозначну реакцію викликав проект „Місця” у Національному художньому музеї України. Його автори – А. Кахідзе, С. Волязловський і Ж. Кадирова – лауреати премії ім. К. Малевича, яку в 2008 році заснував Польський інститут в Україні, – у своїх роботах розмірковували, на що треба звернути увагу українців у першу чергу, щоб не застрягнути на рівні „видовищ”. Також митці досліджували залежність між зоною публічною та приватною, висловилися на тему відносин індивідуума та суспільства і запрошували до рефлексії глядача. Та перші відвідувачі не зрозуміли ідеї проекту. Під час дискусії художників із польською кураторкою М. Шевчик дехто відважувався взяти слово і заявити митцям у вічі: „Те, що ви зробили, повне гівно!” або ж: „Це профанація! Як ви могли?” Глядачів обурило, що у Національному художньому музеї, поруч із беззаперечними геніями живопису відкрили проект сучасних

художників, які голосно заявляють: „Увага! Будьте обережні! Це не краса, а стьоб!”.

Водночас, куратор виставки М. Шевчик підкреслила, що працюючи з авторами виставки зрозуміла, що сучасний художній процес в Україні є живим та зрозумілим. Також, на її думку, проект лауреатів премії ім. К. Малевича і класична експозиція доповнюють одне одного, і це дозволяє музею жити [23].

У Київському національному музеї російського мистецтва глядачі мали змогу побачити найкращі роботи трьох художників родини Годунових: Олександра, Лариси та Ірини. Перевага ретроспективної виставки „Годунови. Три покоління” – в її аналітичному зрізі: адже глядач, роздивляючись живопис, малюнки і пастелі, мимоволі порівнює авторські стилі трьох майстрів і на тлі фундаментальної спільності помічає унікальний характер і почерк кожного майстра.

Старший представник арт-династії – Олександр Федорович Годунов, батько Лариси і дід Ірини, Проживши 86 років, він зумів зберегти і вилити у творчість живу безпосередність і чистоту бачення світу: любов до всіх прекрасних проявів дійсності. І особливо це стосується природи: квіти і фрукти написані в найкращих традиціях реалістичного живопису. Тож, саме пейзажі та натюрморти художника („Річка Псел”, „Вітряний день”, „Літо”) привертали найбільшу увагу відвідувачів.

Донька О. Годунова – Лариса, успадкувала відвертість до вражень, безпосередність і чуйність у передачі настрою природи. Проте, на відміну від батька, вона надає перевагу архітектурним пейзажам, тому старий Київ – давній і почесний гість її полотен. На виставці було представлено серію „Пейзажі Києва”. Для художниці характерне поєднання полярних рис – колористичної емоційності і аскетичної графічної стриманості, саме завдяки співзвучності цих рис її пейзажі вражають особливою монументальною силою.

Живописець І. Годунова була представлена на виставці найрізноманітніше: відвідувачі побачили тут натюрморти і реалістичні портрети, фантастичні абстракції, ікони.

У пресі ретроспекцію творчості династії художників Годунових називали чудовою за широким жанровим спектром показаних робіт, продуманістю їх тематичного і хронологічного розташування в залах. Ця експозиція дарувала можливість усім глядачам помилуватися чудовими зразками професіоналізму, гідного того, аби поповнити зали і фонди вітчизняних музеїв [24].

У тому ж таки Київському національному музеї російського мистецтва було розгорнуто й виставку робіт заслуженого художника України, лауреата мистецької премії „Київ” ім. Сергія Шишка у галузі образотворчого мистецтва О. Ольхова. Цього художника відрізняє вміння відображати в картині відчуття миттєвого емоційного підйому і співпереживання. Завдяки здатності митця прислухатися до ритмів Всесвіту та художній майстерності на його полотнах виникає переконливий образ Природи. Виставка засвідчила, що улюблений жанр О. Ольхова – пейзажі, змальовані в різних регіонах країни: на Чернігів-

щині, Вінниччині, Київщині та в Карпатах. Це затишні краєвиди сільської місцевості та вишукані види старовинних міст, архітектурні пам'ятки [25].

Візуальна напруга гарячих площин, асоціативна багатозначність, аскетизм образів підкреслюють особливий духовний вимір, яким пронизана творчість А. Криволапа. Це у черговий раз засвідчила виставка живопису художника у Національному музеї російського мистецтва.

В експозиції було представлено близько 40 творів А. Криволапа. Серед них як ретроспективні, так й ті, що створено в останні декілька років. Мистецтвознавці підкреслювали, що кожний новий твір художника попри формалістичні варіації – це естетичний опір симуляції, пустотності, розфокусованості сучасного художнього простору, це декларація цілісності, гармонійного впорядкування світу, істинності буття людини.

Основні теми живопису А. Криволапа – це буття і простір. У поетичному вимірі художника найважливішу роль відіграє елемент „землі” – як основи, бази, ґрунту, коріння, крові – з його широким ландшафтним і провінційним (без центру) простором. Художник вражений безмежною спроможністю горизонталі. Тверда кладка фарби, експансія широко розлитого кольору, палаючі площини надають простору, зображеному в картині, надзвичайних вимірів. Цей ландшафт формує невидимий, прихований світ, у якому тільки й може будувати, мислити, жити постметафізична людина.

Також у пресі підкреслювалося, що А. Криволап – це художник і поет, який дійшов до філософських узагальнень не стільки через перелік видимого, скільки через мову власне живопису, кольору, густоти його через живопис, з якого вилучено все зайве [26].

Добірку робіт чотирьох авторів у виставці „Наша реальність (нав'яне Майданом)” презентував Музей історії міста Києва. Представлені твори дуже різні: теплі живописні „ноктюрни” С. Бринюк, абстрактно-формальний живопис Г. Вишеславського, символічні образи в роботах О. Зінченка, накладання шарів реальності та змістів у картинах М. Шкарупи. „Персонажами” робіт стали „коктейлі Молотова”, бруківка з Майдану, янголи і молитви. Було й філософське осмислення того, що відбувалося. Майстри зазначали, що їх у першу чергу цікавила людина та її стосунки з оточенням. Важливо було зрозуміти того, хто поруч, стати на його місце, адже в кожного різне світосприйняття.

А критики підкреслювали, що для митців Майдан не минув безслідно: кольори та образи, нав'яні революцією, ще довго лунатимуть у їхній творчості. І це не випадково, бо митці є дзеркалом думок і духу суспільства, вони формують нову націю і державу [27].

Виставка О. Кваші „Живопис. Ілюстрація” експонувалася у Музеї книги і друкарства України. Це ілюстрації до книжок Р. Скиби „Кожному по скибці” (2007), Б. Сандрара „Маленькі негритянські казки для білих дітей” (2007), „Різдвяна зірничка” (упорядниця М. Горбаль, 2007), Є. Гуцала „Зайці в полі варять борщ” (2014), О. Жовтанецького „Баранцеві сниться лука” (2014). Представлені

на вернісажі роботи створювалися протягом тривалого часу – з 2004-го по 2014 рік, і це дало можливість прослідкувати, як змінювалася авторська техніка та літературні вподобання майстра. О. Кваша активно співпрацює з декількома видавництвами та галереями, живе і працює у Львові. Нині її картини оцінені багатьма шанувальниками не лише в Україні, але й у Японії, Бразилії, США, Великої Британії, Франції та інших країнах [28].

Усього 4 дні – з 28 березня по 1 квітня – у Музеї духовних скарбів України тривала виставка М. Вайсберга „Стіна. 28.01–8.03.2014”. Будучи активним учасником подій на столичному майдані Незалежності, митець писав під враженням від цих подій. Масштабний витвір було скомпоновано з кількох самостійних живописних робіт, що підкреслювало фрагментарність самого Майдану [29].

До 70-річчя української художниці і мистецтвознавця, заслуженого діяча мистецтв України Н. Саєнко у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва працювала ювілейна персональна виставка її кращих робіт під назвою „Сонячний світ Ніни Саєнко”. Нині мистецькі твори Н. Саєнко здобули визнання, експонуючись на численних всеукраїнських та міжнародних виставках у відомих галереях Парижа, Ерфурта і Магдебурга, Афін, Торонто, Монреалю і Едмонтону, Чикаго, Філадельфії та Нью-Йорка, Сіднею і Канберри, Москви і Єкатеринбурга. Її текстильні роботи та мозаїчні панно з соломи прикрашають численні музеї та приватні колекції в Україні, Англії, Австралії, Канаді, Німеччині, США, Росії, Франції. Мистецтвознавці та глядачі шанують і цінують мистецький набуток Н. Саєнко: від тематично-фігуративного gobelena („Козацька балада”), урочистих і водночас ліричних орнаментальних композицій („Святковий”, „Рожевий цвіт”), складних за колористичною гамою, гармонією тональних сполук („Серпанок”, „Терновий цвіт”, „Весільний”) і феєричної казковості килимів („Купальська ніч”, „Княгині”) до панно, виконаних мозаїчним набором соломою, позначених лаконічністю композицій („Чар-зілля”, „Лісова рапсодія”), витонченою стилізацією форм („Сонце сходить”, „Зустріч”), своєрідною ритмікою („Мозаїка”, „Орнаментальна квітка”), стриманим шляхетним колоритом („Тече вода з-під явора”), відлунням традицій рідної їй Сіверщини („Птах у колі”, „Осінній”). Тож, у пресі наголошували, що чарівливі твори Н. Саєнко – це чисте джерело для пізнання її мистецького світу [30].

Як завжди, колективні виставки та роботи окремих художників послідовно представляли мистецькі галереї. Найбільш активну діяльність, вже традиційно, демонстрували галереї у столиці, привертаючи увагу мистецтвознавців, преси, відвідувачів та потенційних покупців мистецьких творів широким діапазоном експонованих робіт.

Доволі примітною була діяльність столичних галерей „Триптих” та „Триптих-Арт”(виникла у результаті об’єднання галерей „Триптих” та „Дукат”).

Зокрема, персональна виставка українського графіка О. Стратійчук проходила у галереї „Триптих”. У проекті, що називався „Gardens and Plants”, можна було побачити графіку та емалі на рослинну тематику. 15 нових робіт художниця створила спеціально для київської галереї.

За словами директора галереї „Триптих”, мистецтвознавця Є. Смирнової, рослинна тематика у творчості О. Стратійчук уже добре знайома її шанувальникам. Від змішаних композицій 1990-х років, де поєднувалися плоди, рослини та фігури, художниця поступово просувалася до квіткових натюрмортів у дусі голландських майстрів. Барокова пишність букетів у наступних серіях робіт художниці змінилася на вишукану елегантність японських садків. Соковиті квіти-плоди, тілесні й осяжні в серіях натюрмортів, поступаються місцем рослинам-символам, художнім узагальненням образу квітки, які призначені суто для естетичного та філософського споглядання.

У представлених на виставці роботах О. Стратійчук завершив збір свого власного гербарію й взявся за створення садів із обраних рослин. Квіти модулями покривали аркуші, визначаючи окремі сегменти саду, а аркуші килимами вкривали стіни, розбиваючи у приміщенні мистецький сад [31].

„Виходять мрії з берегів” – таку назву мала виставка робіт І. Марчука у київській галереї „Триптих”. Цикл із 30 картин – це абстрактні, експресіоністичні твори, в яких знайшла своє найповніше втілення авторська техніка „пльонтанізму”, але в цьому випадку не лише як формальний прийом, а й сама суть пластичної форми. „Майстер ніби глибше занурюється у причинну загадковість космічних потоків, туди, де ще немає форми, де тільки починають проявлятися кольори, де ще не відбулось остаточної дифузії світла та темряви”, – зазначила директор галереї „Триптих”, мистецтвознавець Є. Смирнова. Вона підкреслила, що І. Марчук – знакова, харизматична постать не лише для українського мистецтва останніх десятиліть, а й для всієї національної культури. Життя та професійна діяльність митця, його громадська позиція та непоступливість у відстоюванні свободи творчого самовираження давно вже стали легендою, а для багатьох – і взірцем громадянської мужності та незламності [32, 33].

У столичній галереї „Триптих-Арт” можна було побачити пейзажі відомого українського художника, лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка А. Криволапа [34].

Поціновувачі мистецтва звикли, що роботи А. Криволапа – це гігантські пейзажі із заходом сонця, маленькими хатинками, місяцем і конем у полі. Тож, його картини не можна виставляти в будь-якій галереї. Формат не дозволяє. Розлогі полотна добре виглядають у „Мистецькому арсеналі” або ж у музеях-палацах. Сам художник пояснював свою любов до великого масштабу наступним чином: „Це відповідає ідеї, яку пропагую. Поняття нового українського пейзажу пов’язане з тим, що раніше він був споглядальним, потім емоційним, тепер роблю його медитативним. Для медитативного входження в середовище потрібна велика площа кольору, вона більше притягує, магнетизує”. За сло-

вами художника, маленькі за розміром полотна не створюють потрібної аури. Тільки „велике полотно дією кольору охоплює і втягує в себе глядача і цим дає змогу проникати в його глибину”.

Та на виставці „Пейзаж. Контрастний формат” А. Криволап був зовсім іншим. Його роботи на мініатюрному, в порівнянні з попередніми картинами, полотні і маленьких шматках звичайної дошки відкрили глядачу досі невідомого художника. На виставці було представлено 20 нових пейзажів, які раніше не виставлялися. Два з них – великого формату, решта – формату книги чи кишенькового записника. За словами художника ці роботи „маленькі за розміром, та в цьому їхня перевага. Це наче зріз емоцій” [35, 36].

В експозиції найбільше вражали дві речі. По-перше, вміння художника обирати колір і ті рідкісні відтінки, які він знаходить для кожного з основних кольорів веселки. По-друге, його майстерність сполучати ці кольори. Власне, ці прийоми були запрограмовані в назві виставки – „Пейзаж. Контрастний формат” [34].

У пресі згадували, що 2013 року на торгах аукціону Phillips у Лондоні картину українського художника А. Криволапа „Кінь. Вечір” продали за 186 тисяч доларів. Відтоді майстра нефігурального живопису та пейзажу називають найдорожчим художником України. Тож, наголошували критики, не випадково увагу фахівців та громадськості викликали виставки митця, як вище згадана у Національному музеї російського мистецтва, так і більш камерна у галереї „Триптих ART” [34].

Вперше кияни мали змогу познайомитися із творчістю одеських митців-концептуалістів, виставка робіт яких експонувалася у столичному арт-центрі „Closer”. Експозиція, що мала назву „Фігуранти у справі”, засвідчила, що представникам одеського протоконцептуалізму притаманна парадоксальність образів на межі абсурдності та фірмовий гумор. Експозиція об’єднала ескізи і малюнки 14-ти художників, створені у 1980–2000-х роках. Малюнки доповнювали відеоінтерв’ю лідерів групи В. Федорова, Л. Войцехова та С. Ануфрієва, які розповідали про історію створення мистецького угруповання та основні періоди його діяльності. До експозиції увійшли роботи з приватної колекції П. Ширковського – шанувальника й дослідника творчості одеситів, котрий став куратором проекту. За його словами, „виставка заповнює пробіл в історії, адже творчість цих митців майже невідома. Цей проект є своєрідним архівом, який знайомить глядачів із маловідомою сторінкою одеського мистецтва” [37].

Тема з варіаціями – жанр, який давно і міцно ствердився в музиці. А ось творця однієї із найстаріших приватних галерей Києва – „Гадзіо” – мистецтвознавця О. Ягодовську, на „щеплення” цього жанру образотворчого мистецтва надихнула картина Гендріка Якобса Тербрюггена „Концерт” (цю роботу було написано майстром 1626 року в Утрехті). Зараз „Концерт” є „перлиною” колекції Чернігівського обласного художнього музею ім. Г. Галагана. У проекті „Тербрюгген. Сучасні версії” О. Ягодовська запросила взяти участь 18 україн-

ських художників, щоб з властивим кожному з них баченням змалювати потребу людської душі в істинній красі.

За словами О. Ягодовської, „автори, висловлюючи актуальні ідеї, вільно і невимушено переміщаються в художньо-історичному просторі, і лише особистість художника окреслює зміст і форму твору, проте важливими і цікавими стають усі художні течії і школи, в процесі осмислення часу, в якому ми живемо. Коли кожна робота – реєстрація прояву свого Alter ego, з винятковою сповідальністю і зворушливістю. Складне, майже неможливе завдання — створення картини сьогодні, надихаючись шедевром XVII століття. Головне, не прагнути розгадати таємницю, хай вона залишиться в полотні”.

Виставка презентувала також чудово зроблений каталог, а сам проект у пресі називали глобальним і дивувалися, що його вдалося втілити у життя у наш непростий, зосереджений, здавалося б, зовсім не на мистецтві, час [38].

На виставці „Лірика колориту” у галереї „Avs-art” було представлено натюрморт, пейзаж і портрет, виконані київським художником С. Репкою. Глядачі мали змогу побачити справжню симфонію кольору з експресією і динамікою давно знайомих київських місць – Андріївського узвозу, древніх пагорбів в рясному цвітінні бузку тощо. Авторський стиль художника складався впродовж багатьох років. Освоївши академічну школу живопису, С. Репка зміг по-своєму переосмислити її канони і знайти власне творче русло, даючи вихід для своєї емоційності і гострої вразливості. Це суто поетичний живописець, що легко знаходить „спільну мову” з різноманітними кольоровими поєднаннями, і прагнучи, насамперед, відобразити в своєму мистецтві саме „відчуття життя”, мудрість і філософію, таємні біоритми природи і внутрішній світ людини [39].

У „Щербенко Арт-центрі” демонструвався проект „Мантру геть!” О. Ройтбурда. Серія робіт невеликого формату та більші полотна відображують думки художника з приводу ситуації у Києві та Україні. Притаманна творчості О. Ройтбурда гра слів розчинена у „грі снів”, а метою боротьби в ігровій формі є вихід із кола повторення мантри, яка втратила сенс і актуальність [29].

Передаукційна виставка „Мистецтво дарує тепло” проходила у столичній галереї „Smartville”. Тут демонструвалися роботи українських художників, що будуть продані на благодійному аукціоні, кошти з якого підуть на підтримку української армії. Галеристи в один голос кричать, що сьогодні в Україні арт-ринок мертвий. Колекціонери не особливо розщедрюються на поповнення скарбів. Та це в тому випадку, коли колекціонування – суто бізнес. А коли йдеться про мир у країні, тоді якраз час відвідувати подібні виставки і купувати твори мистецтва. Спершу на виставці „Мистецтво дарує тепло” планували показати 20-30 робіт. Та художники, почувши про проект, масово зголосилися надати свої роботи. Тож на передаукційній виставці було представлено аж 82 твори. Свої роботи надали, зокрема, І. Марчук, П. Маков, П. Лебединець, А. Блудов, В. Ралко, Т. Сільваши, Б. Єгіазарян, Р. Мінін, П. Бевза, Ю. Соломко та інші. Роботи художників оцінювалися сумами від 40 до 7500 доларів [40].

Про актуальність „формату мистецької галереї” свідчить поява у виставковому полі України нових подібних закладів. Так, наприкінці 2014 року у центрі столиці відкрилася галерея сучасного мистецтва „Marco”. Незважаючи на українське спрямування, назву для галереї взяли інтернаціональну, яка у кожного викликає власні асоціації, – Марко Поло, Марко Вовчок, Марк Твен. „Ми маємо досвід у багетному бізнесі, але новачки у галерейній діяльності, – розповів засновник компанії „Арт-сервіс” А. Бех. – Вважаємо, що картина може існувати і без рами, але багет без картини – просто рамка. Тому ми сподіваємося, що поєднання в одному просторі художньої галереї і багетної майстерні дасть корисний ефект і стане „родзинкою” для відвідувачів”.

Виставкова діяльність галереї розпочалася з персональної виставки картин відомого українського художника В. Франчука „Різдвяна молитва за Україну”. Для титулованого митця (лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка, заслужений художник України, лауреат премії імені Василя Стуса) ця персональна виставка вже є 163-ю за рахунком. До неї увійшли твори за останні 10 років. „Виставка присвячена різдвяним святкам, – підкреслив В. Франчук. – Тут є кілька філософських робіт, зокрема „Мелодія самотності”. Новий рік є оновленням, надією, що завтрашній день принесе кращу долю, але в той же час дає певну самоту, бо минуле не повернеться. Більшість картин я присвячую означенню місця людини на цій землі. Є тут і робота „Лебедина вірність”, створена за повір’ям, яке розповідали мені ще дідусь і мати. Коли для лебедя випадає страшна доля, в нього стріляють, як зараз в наших хлопців, лебедиці летять назустріч, щоб підтримати його своїми крилами, не дати впасти і розбитися”. Окрім робіт з циклу „Різдвяна молитва”, у галереї було представлено цілу серію невеличких пейзажів В. Франчука, триптих „Мелодія різдвяних зірниць”, зимові краєвиди, квіткові натюрморти тощо. Організатори підкреслювали, що вибір автора першої експозиції не був випадковим. Бо творчість В. Франчука поєднує в собі мистецтво великої душі і патріотизм [41].

Про виставки у галереях можна говорити ще дуже довго. Але, звісно, діяльність художніх галерей не вичерпала всієї різноманітної палітри мистецького життя на теренах нашої держави.

Доволі показовими були численні виставки у регіонах нашої держави.

Сьогодні в мистецтвознавчих колах існує думка, що в Україні проблема дихотомії центр-периферія в мистецтві набуває не лише глобального характеру, за якого йшлося б про конструктивну транскордонну взаємодію, а й локального. У Європі розвиток комунікацій дає митцям змогу не зосереджуватися лише на столиці, що поступово втрачає статус культурного центру. Сконцентрованість сучасного українського мистецького промислу у столиці – його основна специфіка. І оскільки Київ як центр не запропонував містам оптимальної моделі поведінки в умовах глобалізації, кожна з регіональних еліт має власне бачення мистецького процесу, яке в сучасних економічних умовах вносить ознаки дисбалансу в процес розвитку культури. Тож, пошук нових підходів до організації

мистецького простору в цих умовах має стати домінантою узгоджених зусиль усіх мистецьких інституцій [42].

Водночас, численні колективні та індивідуальні виставки, що проходили у музеях та виставкових залах у всіх регіонах України, викликали заслужену увагу як мистецтвознавців, так і глядачів.

В ювілейний рік у фокусі преси були мистецькі заходи, присвячені Т. Шевченку. Так, Вінницькі художники присвятили 200-річчю від дня народження Т. Шевченка арт-проект „Тарасові шляхи Вінниччини”. На виставці експонувалися мистецькі переосмислення шевченкової подорожі з Києва до Кам’янець-Подільського 1846 року. За словами голови обласної організації Національної спілки художників України Л. Гринюка, ідея виставки – показати зв’язок Т. Шевченка з Поділлям – народилася рік тому. „Тарасові шляхи Вінниччини” – це спільний проект з обласним управлінням культури. Художники запропонували власну інтерпретацію того, як могли б виглядати Тарасові мандри Поділлям ХІХ століття та Україна тих часів. Загалом на суд громади було винесено близько 40 полотен. Підготовка експозиції тривала майже рік. Участь у проекті взяли 23 вінницьких художники [43].

До ювілею великого Кобзаря було приурочено й виставку місцевих художників у Запоріжжі. Глядачів вразили картина М. Боровика „Перед бурею” – пейзаж із видом на Дніпро, а також полотно С. Шинкаренка, присвячене темі великої української ріки і Запорожжя. Оригінальний подвійний портрет (актуальний, як на нинішні часи) Т. Шевченка і М. Чернишевського роботи Ю. Смірнова. По-справжньому віяло теплом від картини Б. Єгорово „Зустріч з чумаками”, де рукою майстра було відтворено епізод спілкування орачів-хліборобів з найбільшими мандрівниками тієї епохи. Цю ж тему, але з прив’язкою до Хортиці, коли її, в часи старого Олександрівська, відвідував Т. Шевченко, було підхоплено відразу у двох роботах А. Якимця. Глядача зацікавила й графіка В. Герценка [44].

Понад 100 творів живопису, графіки, скульптури і декоративного мистецтва було представлено у березні 2014 року на виставці „Образотворча шевченкіана” у Донецькому обласному художньому музеї. Це роботи 57 авторів, серед них – народний художник СРСР М. Глущенко, народні художники України К. Трохименко, В. Непийпиво, Г. Меліхов, І. Холоменюк, Ю. Зорко, О. Поляков та інші. Серед авторів скульптурних композицій – народний художник СРСР О. Ковальов, народний художник України М. Вронський та інші. „Це не просто ювілей. Усі ці заходи комусь дають можливість уперше відкрити для себе твори Кобзаря, а комусь – переосмислити його творчість з висоти власного досвіду”, – зазначалося під час відкриття виставки. „Такої виставки в Донецьку ще не було”, – наголошували співробітники музею [45].

У Сумській міській бібліотеці ім. Т. Шевченка працювала виставка робіт художниці І. Гуртовенко, присвячених творчості Т. Шевченка. Вони переконують: майстриня по-своєму неповторно і оригінально прочитала Кобзаря. Як пі-

дкреслив мистецтвознавець Н. Юрченко, художниця ще юною захопилася поезіями Т. Шевченка, згодом створивши власний цикл творів. У цьому їй значну допомогу надав відомий сумський художник-графік О. Кузьменко. Чорно-білі станкові ілюстрації виконані в оригінальній техніці тушшю та друком на лінориті. У циклі – 28 робіт, присвячених таким творам, як „Перебендя”, „Неофіти”, „Княжна”, „Наймичка”, „Невольник”, „Гайдамаки”, „Причинна” та іншим відомим зразкам творчої спадщини Т. Шевченка. Від усталених академічних ілюстрацій аркуші сумської художниці відрізняються насамперед невимушеністю і простотою. Люди, тварини, предмети і пейзажі зображені як у старовинних сувоях – знизу догори, що нагадує своєрідну українську витинанку. І лише великі чорні й білі плями дають змогу їх виокремити і „читати”. Творчою родзинкою стали написи шевченкових рядків, які супроводжували кожен аркуш. Вони додавали колориту і шарму, створювали особливу духовну ауру світу Кобзаря [46].

У Млинівському краєзнавчому музеї Рівненської області проходила виставка художника-скульптора з Хмельниччини С. Лелях. Експозиція присвячувалася 200-річчю від дня народження Т. Шевченка. На ній було представлено портрети Кобзаря та інші роботи, виконані в стилі крапкової графіки на кольоровому металі. Це унікальна техніка – єдина у світі та запатентована автором [47].

Ці виставки – лише невелика частина виставкової Шевченкіани. І, звісно масштабна Шевченківська тематика не вичерпувала усієї різнобарвної палітри численних виставок у регіонах нашої держави.

Один з найвідвідуваніших виставкових заходів був Міжнародний осінній салон „Високий Замок – 2014”. Від цієї мистецької імпрези у місті Лева завжди сподіваються зрілих майстерних робіт від досвідчених авторів і подиху свіжого, нового – від молодих, які не бояться експериментувати, заступати за межі жанрів. З такими очікуваннями й 2014 року приходили львів’яни до Палацу мистецтв, де й тривав захід. Для творчих людей це своєрідні мистецькі обжинки, зазначив організатор виставки О. Скоп. Тут у художників є прекрасна нагода себе показати і на творчість колег подивитися. Роботи 250 митців, що їх подали на виставку художники з різних регіонів України та з-за кордону, заледве розмістили на трьох поверхах Львівського палацу мистецтв. Було представлено живопис, графіку, плакати, кераміку, текстиль і скульптуру. Відвідувачів зацікавили полотна С. Міхновського, О. Ніколаєвського, скульптури „Ватнік” та „Звір” П. Старуха. Закономірно, що в доробку багатьох авторів домінувала антимілітарна тематика: до таланту митців додалися їхня громадянська позиція, небайдужість, занепокоєння долею України. Та представлені роботи – лише початок, заявляли митці. У більшості вже визріла ця болюча тема, і багато з них працює над тим, щоб на полотні, у скульптурі передати глибоку драму й трагедію і високий дух, свідомість та мужність українського народу [48].

Широку увагу преси та глядачів викликала персональна виставка робіт молодого львівського художника М. Катарана, що експонувалася у львівській

галереї „Зелена канапа”. Тут було представлено портрети зірок світового масштабу: Монтсеррат Кабальє, Бйорк, Стінга, Пола Маккартні, Елвіса Преслі, Марлен Дітріх, Едіт Піаф, Віктора Цоя, Святослава Вакарчука та інших.

Особливістю експозиції було те, що митець подавав не фотографічну схожість музикантів, а представляв власне бачення особистості, зображеної на полотні; намагався передати її харизму та енергетику [49].

Виставка виробів із скла „Сад ідей” за авторства випускниць кафедри художнього скла Львівської академії мистецтв В. Курило та Н. Андрейчук відкрилася у Національному університеті „Острозька академія” (Острог Рівненської області). Молоді майстрині презентували студентам скляні скульптури, вітражі, іграшки та прикраси, виготовлені у особливій техніці. Ця техніка полягає у тому, що готове скло розрізають на частинки, викладають потрібну композицію і випікають за високої температури. Таким чином народжуються об’ємні роботи із пустотами та прожилками, грою кольорів та відтінками, матовими та прозорими переходами [50].

Виставка полотен художників Мукачєвого експонувалася у чернівецькому центрі культури „Вернісаж”. В експозиції були роботи 11 майстрів пензля зі старовинного міста над Латорицею. Серед них – знані майстри, народні художники України А. Чебикін, І. Бровді, З.Мичка, а також заслужені художники України А. Шєпа, О. Андялоші, П. Фелдєші, А. Іванчо. Представили мистецьке надбання Мукачєвого і члени Національної спілки художників України Л. Бровді, І. Луценко, А. Коприва [51].

Це так природно – музика і час, і ваша скрізь присутність невлєвима” – ці слова Л. Костєнко якнайточніше визначають суть мистецького проекту „Присутність”, який відкрили в Тернопільському обласному краєзнавчєму музеї. Адже тут зуміли справді природно, закономірно поєднати образність із реаліями часу, а любов до мистецтва, до людей та України яскравими барвами засяяла-заграла в художніх творах, музиці, танцях. Три роки тому в Тернополі організували мистецьку формацію „Сновиди”. Її учасниками стали професійні та самодіяльні художники. Вік – від 6 до 60 років. За гасло обрали: „Вільно діяти в мистецтві”. Як „сновидівці” вільно діють у мистецтві, очєхих подивитися виявилось аж надто багато. На відкритті було навіть важко просуватися залєю, щоб оглянути всі художні роботи. Загалом у експозиції представили понад двєхсот картин різних жанрів і стилів. Але об’єднував ці роботи спільний світлий та позитивний настрій. Саме на це організатори проекту і робили ставку [52].

Виставка „Окупованє мистецтво” експонувалася в арт-галереї Тернопільської організації Національної спілки художників України. Її представили художники з Криму, сходу України та Києва. Серед робіт переважав живопис. Як наголєсив ініціатор і куратор виставки, запорізький художник В. Гуліч, стан окупації головною лінією пронизує роботи митців, і зараз вони тісно згуртовуються, сподівачєчись змінити свою країну на кращє. „Художники – не всі кримчани, але вони вболєвають за Крим. Ми завжди разом брали участь у спільних

акціях, проектах у Криму, й було дуже багато сподівань на наступні роки, бо, попри політичні інтриги, ми займалися своєю справою”, – підкреслював В. Гуліч [53].

Виставку під назвою „Крим – територія Любові!” можна було побачити у Кіровоградському обласному художньому музеї. В експозиції було представлено картини, створені художниками під час пленерів у Криму. Дуже професійно відбирали експонати співробітники музею. Роботи „Морський пейзаж” Ф. Резніченка, „Кримський берег”, „Ялта”, „Гурзуф”, „Срібний день у Гурзуфі” П. Покаржевського, „Парк у Хості” А. Нюренберга, „Крим. Гурзуф” М. Глущенка, „На кримських дорогах” Г. Меліхова, „В порту. Ялта” С. Письменного, „Сонячний Крим” А. Сузюмова та багато інших презентували мистецтво як художників-романтиків, так і художників-патріотів, закоханих у красу природи нашої країни [54].

Красу і тепло сонячного Криму можна було відчутти у Вінниці на живописній виставці „Україна. Коктебель”, сама назва якої свідчить про сприйняття півострова як невід’ємної частини території нашої держави. Представлені на виставці полотна зберігаються у фондах київської Дирекції художніх виставок. Експозиція обласного художнього музею стала ретроспективним оглядом низки міжнародних художніх пленерів, що проводилися за сприяння Коктебельського еколого-історико-культурного заповідника „Кіммерія М. О. Волошина”, Дирекції художніх виставок України та Національної спілки художників України. Тут було представлено 49 робіт, створених у різний час відомими художниками з України, Росії, Білорусі і Польщі. Зокрема, з українських майстрів експонувалися картини заслужених художників О. Дорошенка, Л. Нагорної, В. Франчука. Праці імпресіоністичного, сюрреалістичного та фотореалістичного спрямувань демонстрували різнобарвну палітру образних рішень митців, натхненних неповторними пейзажами. Всі твори світилися коктебельським теплом та сонцем [55].

У Сумській муніципальній галереї проходила виставка живопису та графіки „Мистецьке коло родини Надеждіних”. Експозицію склали понад 50 робіт глави сім’ї М. Надеждіна та його сина Андрія і доньки Оксани, які нині живуть у Кіровограді. Подібний творчий звіт уродженця Сумщини, народного художника, заслуженого діяча мистецтв України М. Надеждіна та його дітей – професійних майстрів пензля – перший на батьківщині. Під час відкриття виставки він наголосив, що настав час прозвітувати не тільки перед Україною, Європою і світом, а й перед земляками. Творчість родини Надеждіних – примітне явище в українському мистецтві. За словами доктора мистецтвознавства, академіка Академії мистецтв України О. Федорука, це яскрава сторінка сучасного пластичного мислення, синтез модерного і минулого, свідомого і підсвідомого, з якого виринає світ фантазмагорій і метафоричних образів. Відвідувачі виставки високо оцінили її художнє значення і мистецьку цінність. На переконання голови Сумської організації Національної спілки художників І. Гапаченка та мистецт-

вознавця Н. Юрченко, кожен з Надєждіних має власний творчий почерк, які об'єднані справжнім і неповторним талантом. Усі троє – учасники багатьох виставок різного рівня, лауреати премії у галузі образотворчого мистецтва і мистецтвознавства ім. О. Осмьоркіна [56].

У Сумському художньому музеї ім. Н. Онацького було розгорнуто виставку „Кролевецькі берегині”. В її експозиції – 75 відомих на весь світ кролевецьких рушників, автори яких – майстри сучасного ткацтва із поліського Кролевця О. Петрова та О. Борисенко. Культурно-мистецький захід присвячувався 75-й річниці утворення Сумської області та п'ятдесятирічним ювілеєм авторок. Як наголосив старший науковий співробітник музею, мистецтвознавець І. Яніна, такий рушниковий розмай навряд чи ще десь можна побачити. Виготовлені впродовж останніх двох десятиріч, рушники не тільки не схожі між собою – кожен становить високу духовну цінність і ексклюзивну значущість творчого доробку обох майстринь. Назва виставки підкреслювала символічний зміст головного сюжетно-композиційного мотиву рушника – богині берегині. Через вишукані й елегантні орнаменти наче прокладаються духовні містки між минулим, сьогоденням і майбутнім, які стають своєрідним кодом українського родо-воду [57].

У Харківському обласному центрі культури і мистецтв мала успіх виставка художника з Опішні Г. Гриня. У часи, коли в Україні вишивали рушники і сорочки на 25 фабриках, він був єдиним чоловіком, який створював візерунки для вишивальниць. І сьогодні, коли ці підприємства перетворено на руїни, він намагається порятувати полтавську вишивку і не полишає улюбленого заняття – створює на полотні та на папері нові композиції для майбутніх мистецьких витворів. Для виставки у Харкові майстер привіз із Полтавщини майже 600 робіт, що з'явилися за роки незалежності. Щоправда, зала Центру культури і мистецтв змогла вмістити лише 300. Сотня з них – це просто-таки фантастичні узорі для чоловічих та жіночих сорочок, решта – рушники. Коментуючи підсумки цієї виставки, у пресі зазначали, що полтавська вишивка – це складова прадавньої культури та історії, та висловлювали жаль, з приводу того, що сьогодні витвори Г. Гриня мало хто бачить [58].

Увагу привернула виставка картин заслуженого художника України С. Гнойового, розгорнута з нагоди його 60-річчя у Полтаві. У представленому тут живописі найбільше вражали глибоко філософські образи українців, передусім – селян. Полотна майстра не мають нічого зайвого, гра густих насичених кольорів поєднується з графічною чіткістю ліній і форм. Крити також підкреслювали, що прості люди, як і святі, на картинах митця найчастіше сумні, але завжди сповнені життєствердної сили. На відкритті виставки було презентовано й альбом репродукцій творів С. Гнойового [59].

В одному з виставкових залів Миколаєва – „Галереї на Спаській, 45” шість місцевих художників створили колективну картину „Миколаїв – це Україна”. Автори розповіли, що, за їхнім задумом, ця робота має показати бачення

художниками прогресу й перспектив улюбленого міста. Від похмурого – до світлого, від минулого – до прекрасного майбутнього. За словами власника галереї О. Скляра, метою цього перформансу була передача на емоційному рівні сьогоднішніх подій, що відбуваються в місті та країні. „Усі незгоди повинні вирішуватися у філософському, ідеологічному й культурному середовищі, щоб вони не доходили до розборів на рівні вулиці”, – так сформулював галерист свою громадянську й творчу позицію [60].

Незвичайною назвали у пресі художню виставку „Кінбурн. Арт-еліт, осінь – 2014”, що експонувалася у муніципальній галереї Миколаєва. Сто картин, представлених тут, стали своєрідним творчим звітом місцевих художників про осінній пленер на Кінбурнській косі. Основні теми робіт – неповторна краса осіннього Кінбурна, море, пісок, сосни, особлива принадність пустельних пляжів. Усього цього не бачать і не знають численні шанувальники Кінбурна, які звикли бувати тут тільки в літній період. Тож для багатьох відвідувачів виставка стала справжнім відкриттям [61].

Свій подарунок прихильникам мистецтва зробили херсонські майстри пензля. У виставковому залі Херсонського відділення Національної спілки художників України відбувалася традиційна експозиція кращих робіт, які автори за власним бажанням подають на розсуд публіки. І хоча назва виставки – „Різдвяний салон” – наштотувала на тему конкретного свята, завітавши до зали, глядач відчував неймовірне розмаїття кольорів, мотивів і настроїв, які характерні не лише Різду. Сріблясті пейзажі зимового степу і міста, яскраві натюрморти з весняними квітами, багряні заходи херсонської гавані, колоритні портрети і казкові образи. Загалом близько сотні картин від уже відомих авторів і талановитих початківців. Серед них – О. Печерський, О. Довгань, В. Чуприна, О. Оснач, В. Костерін, В. Москвітіна, А. Кичинський та інші. За словами організаторів, виставка мала на меті викликати позитивні емоції, привернути увагу до творчості місцевих художників та подарувати трохи яскравого настрою взимку.

Звісно, в одному огляді неможливо навіть перелічити усі численні художні виставки, що відбувалися на теренах нашої держави протягом 2014 року. Та й стислий огляд найбільш резонансних художніх подій 2014 року свідчить, що образотворче мистецтво є невід’ємною частиною національної культури, джерелом духовного розвитку і задоволення естетичних потреб українського суспільства. А представлений на численних виставках, доробок художників засвідчує могутній потенціал нашого народу, сприяє створенню позитивного іміджу України в світі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Омелянчук І. Понтифік молиться зі світлин / Омелянчук І. // Уряд. кур'єр. – 2014. – 12 берез.
2. У Черкасах відкрито Всеукраїнський культурно-мистецький проект «Мальовнича Україна» / Інф. // <http://novadoba.com.ua/5996-u-cherkasakh-vidkryto-vseukrayinskyu-kulturno-mysteckyyu-proekt-malovnycha-ukrayina.html>
3. На Черкащині стартував Всеукраїнський проект „Мальовнича Україна” 21 травня 2014 / Інф. // <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/359931>
4. Єфремова В. Україна від Трипілля до сьогодення в образах сучасних художників / Єфремова В. // Демократ. Україна. – 2014. – 31 січ.
5. Міщенко Г. Архетипальні сфери українського Духу: соціальна роль в мистецтві / Міщенко Г. // Образотвор. мистецтво. – 2014. – № 1. – С. 78–79.
6. Собкович О. Трієнале скульптури: радість для душі спраглої пластички / Собкович О. // Образотвор. мистецтво. – 2013. – № 3. – С. 18–20.
7. Кочудей М. Графічне мистецтво на Всеукраїнській виставці-конкурсі ім. Георгія Якутовича / Кочудей М. // Образотвор. мистецтво. – 2014. – № 3. – С. 122–123.
8. Чегусова З. Арт-текстиль – лідер професійного декоративного мистецтва України / Чегусова З. // Образотвор. мистецтво. – 2015. – № 3. – С. 32–35.
9. Вуйтік Н. Щоб світ, нарешті, прокинувся! / Вуйтік Н. // День. – 2014. – 23 верес.
10. Коваль Н. Мистецтво без терміну давності / Коваль Н. // Хрещатик. – 2014. – 30 квіт.
11. Український ландшафт і справжня свобода / Коваль Н. // Хрещатик. – 2014. – 29 серп.
12. Зарицька С. Знайти в собі Шекспіра / Зарицька С. // Україна молода. – 2014. – 6 трав.
13. У Мистецькому Арсеналі відбудеться ІХ форум сучасного мистецтва ART-KYIV Contemporary / Інф. // <http://www.day.kiev.ua/uk/news/121114-u-mistecckomu-arsenali-vidbudetsya-ih-forum-suchasnogo-mistectva-art-kyiv-contemporary>
14. ІХ ART-KYIV Contemporary 2014 / Інф. // <http://artarsenal.in.ua/event146.html>
15. Пилипенко Г.-Г. Червоний янгол заплющив очі / Пилипенко Г.-Г. // Уряд. кур'єр. – 2014. – 15 лют.
16. Пароваткіна Г. Future Generation Art Prize–2014: етюди з виставки / Пароваткіна Г. // Дзеркало тижня. Україна. – 2014. – 8-14 лист. – С. 15.
17. Катаєва М. Пейзажі та інтерпретація сучасності / Катаєва М. // Хрещатик. – 2014. – 17 жовт.

18. Бевзюк-Волошина Л. „Борітеся – поборете!” / Бевзюк-Волошина Л. // День. – 2014. – 4 верес.
19. Яців Р. Ремінісценції Любомира Медвідя / Яців Р. // Дзеркало тижня. Україна.–2014.–8-14 лют. – С. 14.
20. Стрипко Т. На полотнах – сум скривджених доль / Стрипко Т. // Уряд. кур’єр. – 2014. – 8 квіт.
21. Вуйтік Н. „Кольори життя” в часи... війни / Вуйтік Н. // День. – 2014. – 23 лип.
22. Катаєва М. Художники – за єдність / Катаєва М. // Хрещатик. – 2014. – 30 квіт.
23. Жук О. І нема на то ради / Жук О. // Україна молода. – 2014. – 27 трав.
24. Шапіро О. Династія художників / Шапіро О. // День. – 2014. – 23–24 трав.
25. Катаєва М. Пейзажі та інтерпретація сучасності / Катаєва М. // Хрещатик. – 2014. – 17 жовт.
26. Корсунь Д. Анатолій Криволап „Простір” 10.09 – 29.09. 2014 / Корсунь Д. // <http://www.kmrm.com.ua/rus/smi>
27. Катаєва М. Революція в музеї / Катаєва М. // Хрещатик. – 2014. – 12 черв.
28. Шапіро О. Світ дитинства та казок / Шапіро О. // День. – 2014. – 2 жовт.
29. Катаєва М. Пристрасті за Шевченком, Майданом і модою / Катаєва М. // Хрещатик. – 2014. – 27 берез.
30. Чегусова З. Мозаїка із... соломи, гобелени і килими Ніни Саєнко / Чегусова З. // День. – 2014. – 24–25 січ.
31. Антоненко А. Від саду до гербарію / Антоненко А. // День. – 2014. – 21–22 берез.
32. Шанувальникам мистецтва – нові експозиції / Інф. // Хрещатик.– 2014.– 6 берез.
33. Мрії Івана Марчука „вийдуть з берегів” / Інф. // День. – 014. – 6 берез.
34. Москалець О. Мова кольорів Анатолія Криволапа / Москалець О. // Уряд. кур’єр. – 2014. – 18 квіт.
35. Жук О. Мініатюрний Криволап / Жук О. // Україна молода. – 2014. – 11–12 квіт.
36. Катаєва М. Подивитися живопис „найдорожчого” митця / Катаєва М. // Хрещатик. – 2014. – 11 квіт.
37. Коваль Н. Київ зустрічає „фігурантів у справі” / Коваль Н. // Хрещатик. – 2014. – 24 квіт.
38. Агрест-Короткова С. Варіації на тему незвичайного „Концерту” / Агрест-Короткова С. // День. – 2014. – 28 січ.

39. Шапіро О. Поетичний живописець / Шапіро О. // День. – 2014. – 25–26 квіт.
40. Жук О. Арт на „нічні очі” / Жук О. // Україна молода. – 2014. – 7 жовт.
41. Гай Н. Нова „точка доступу” до мистецтва / Гай Н. // Хрещатик. – 2014. – 10 груд.
42. Маричевська О. Центр-периферія: проблема мистецького дискурсу / Маричевська О. // Образотвор. мистецтво. – № 3. – С. 116–117.
43. Вінничани змалювали шевченкові мандри Поділлям / Укрінформ. // Демократ. Україна. – 2014. – 14 берез.
44. Сосницький Л. Виставка триватиме до кінця місяця / Сосницький Л. // Голос України. – 2014. – 16 берез.
45. Кущ Л. Жінки-шахтарки плакали над долею Катерини / Кущ Л. // Голос України. – 2014. – 7 берез.
46. Вертіль О. Художниця намалювала „Гайдамаків” / Вертіль О. // Уряд. кур’єр. – 2014. – 27 лют.
47. Тарасюк В. Презентація у краєзнавчому музеї / Тарасюк В. // Голос України. – 2014. – 16 лип.
48. Мельник О. У Львові зібрались на творчі обжинки / Мельник О. // Уряд. кур’єр. – 2014. – 6 груд.
49. Кравс Є. Зірки стають нам ближчими / Кравс Є. // День. – 2014. – 19 берез.
50. Юркова О. „Сад ідей” розцвів у древньому Острозі / Юркова О. // Голос України. – 2014. – 4 квіт.
51. Нитка В. Вернісаж на Буковині / Нитка В. // Голос України. – 2014. – 12 лют.
52. Шот М. „Присутність” об’єднала споріднені душі / Шот М. // Уряд. кур’єр. – 2014. – 16 січ.
53. Осадчук Л. „Окуповане мистецтво” / Осадчук Л. // День. – 2014. – 29 трав.
54. Юрченко О., Мельник П. „Територія Любові” / Юрченко О., Мельник П. // Голос України. – 2014. – 18 берез.
55. Чебан О. Коктебель і на полотнах світиться теплом / Чебан О. // Урядов. кур’єр. – 2014. – 9 лип.
56. Вертіль О. Вернісаж сімейного тріо / Вертіль О. // Урядов. кур’єр. – 2014. – 6 верес.
57. Вертіль О. І червоною ниткою совість / Вертіль О. // Урядов. кур’єр. – 2014. – 11 лют.
58. Логвиненко Л. Узори Григорія Гриня / Логвиненко Л. // Сільські вісті. – 2014. – 21 жовт.
59. Неїжмак В. Художник, який малює сумних людей / Неїжмак В. // Голос України. – 2014. – 25 жовт.

60. Нежигай І. Створили полотно разом / Нежигай І. // Голос України. – 2014. – 24 трав.

61. Нежигай І. Сто вікон в осінь / Нежигай І. // Голос України. – 2014. – 6 груд.

62. Антипенко І. „Різдвяний салон” у кольорах... весни / Антипенко І. // День. – 2014. – 14 січ.

Матеріал підготував

Бурнашов І. Ю., зав. сектором
відділу наукового аналізу
і узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Підписано до друку 17.02.2015. Обл.-вид. арк. 1,75. Б/т. Зам. 15. Безплатно

Ротапринт НПБ України, Київ–1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12